

زیر آسمان اصفهان

لهجه، رسوم و سنت‌ها در اصفهان

دکتر احمد مدنی

www.ketab.ir

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی

تهران، ۱۳۹۰

سرشناسه: مدنی، احمد، ۱۳۲۴-

عنوان و نام پدیدآور: زیر آسمان اصفهان (لهجه، رسوم، و سنت‌ها در اصفهان) / احمد مدنی.

مشخصات نشر: تهران: پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی، ۱۳۸۹.

مشخصات ظاهری: ۹۳۷ ص.

شابک: ۹۷۸-۹۶۴-۴۲۶-۴۸۰-۱

وضعیت فهرست‌نویسی: فیا

موضوع: اصفهانی

موضوع: داستان‌های فارسی - قرن ۱۴

شناسه افزوده: پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی

رده‌بندی کنگره: ۱۳۸۹ م ۶۳ الف / PIR ۳۰۲۴

رده‌بندی دیویی: ۹/۸ ف ۸

شماره کتابشناسی ملی: ۲۱۹۹۶۲۳

زیر آسمان اصفهان

لهجه، رسوم، و سنت‌ها در اصفهان

مؤلف: احمد مدنی

ناشر: پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی

مدیر نشر: ناصر زعفرانچی

ویراستار: علیرضا پلاسید

ناظر چاپ: مجید اسماعیلی‌زاد

امور فنی: امیر خرم

حروف چین و صفحه آرا: مژگان محبوب

طرح جلد: مجید اکبری کلی

اجرای جلد: اعظم صادقیان

چاپ اول: ۱۳۹۰

تیراژ: ۱۰۰۰ نسخه

چاپ و صحافی: اتحاد

ردیف انتشار: ۵۸-۸۹

بها: ۲۰۰۰۰ تومان

حق چاپ برای پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی محفوظ است.

ISBN 978-964-426-480-1

شابک ۹۷۸-۹۶۴-۴۲۶-۴۸۰-۱

نشانی: تهران، صندوق پستی: ۱۴۱۵۵۶۴۱۹، تلفن: ۸۸۰۴۶۸۹۱۳، فاکس: ۸۸۰۲۶۴۱۷

سخنی با خواننده

لهجه و اصطلاحات خاص اصفهانی‌ها به‌هنگام محاوره، سرورانگیز و جذاب و شنیدنی، و ظاهراً مسبوق به سابقه‌ای طولانی است. یکی از قدیمی‌ترین اشارات را در این باره در سفرنامه ابن بطوطه دیده‌ام که هفتصد سال پیش از این، به اصفهان سفر کرده و مدت زمانی در این شهر زیسته است. وی می‌نویسد که اصفهانی، وقتی می‌خواهد دوستی را برای صرف غذا به منزل خود دعوت کند، می‌گوید:

— بیا بریم یه نون و ماسی با هم بخوریم.

نکته اینجاست که هنوز هم پس از هفت قرن، در اصفهان از همین جمله در این موارد استفاده می‌شود و اصفهانی، ویژگی طنزآمیز بیانش را همچنان حفظ کرده است. اگرچه تحول و تطور در لهجه مردم اصفهان نیز لاجرم متأثر از دگرگونی عوامل فرهنگی و اجتماعی و اقتصادی است، اما بر این باورم که می‌باید در حفظ این فرهنگ و لهجه یگانه و دلنشین از دستبرد زمانه کوشید و به ثبت نکات اساسی آن اقدام کرد. خواننده اصفهانی ممکن است به جز بدیهیات روشن و روزمره، نکته تازه‌ای در این کتاب نیابد، اما نگارش این نکات، از آن رو لازم است که همه‌گیری فرهنگ و لهجه‌ای که معیار نامیده می‌شود، آثار و بقایای هر فرهنگ محلی دیگر را، آرام آرام به بوته فراموشی خواهد سپرد و بالیدگان نسل‌های آینده، ممکن است حتی از سیاق محاوره و آداب زندگی پیشینیان خود، در گذشته‌ای نزدیک نیز بی‌خبر بمانند.

به این منظور بر آن شدم تا با دستمایه یادمان‌های خود از محله پاقلمه و خانه دایجون مدنی، به دقایق ظریفی از وجوه نانوشته لهجه و فرهنگی اشاره کنم که قطعاً از سده‌ها پیش مرسوم و ملحوظ بوده است.

گذشته‌ها را گذشتگان نوشته‌اند و آینده را آیندگان خواهند نوشت. سهم ناچیز این قلم شکسته نسخه نویس، وجیزه‌ای است که به عنوان یادمانی از فرهنگ و لهجه اصفهانی در محله پاقلعه و در نیم سده اخیر پیش رو دارید.

و کرامت محمدی

آبان ماه ۱۳۸۹

www.ketab.ir

نشانه‌های آوا نگاری

برای خوانش درست و نمایش تلفظ صحیح کلماتی که در این کتاب آمده، از نشانه‌های آواشناسی معمول استفاده شده است. این نشانه‌ها را از «فرهنگ فارسی معین» و همچنین کتاب «فارسی اصفهانی» نوشته خانم دکتر ایران کلباسی اقتباس کرده‌ام.

(:)	کشی همزه با حذف ه، ی: قهر (qar:), ظهر (zo:r)
â (â)	ضیا ziyâ, آباد âbad
ây (ây)	دای dâi, چای çây
âu (âu)	کاهو (kâu), زائو (zâu), هوو (hâu)
a (a)	تب tab, خرنند xarand
ay (ay)	می‌خی mixay (می‌خواهی)
e (e)	یمشب emšab
ey (ey)	در ابتدا یا آخر کلمه: ایوان eyvân, می mey
o (o)	اُستاد ostâd
u (u)	بو bu, او u
y (y)	در اول یا میان کلمه: یال yâl, میان miyân
i (i)	در آخر کلمه: مادی mâdi, دایی dâ-i
j (j)	جشن jašn
č (č)	چوب čub
h (h)	هادی hâdi, محلول mahlul
x (x)	رخت raxt
z (z)	ز، ذ، ظ، ض زرد zard, بذر bazr, ظهر zohr, ضارب zâreb

ژاله	žâle	ژ (ž)
ثابت	sâbet	(s) س، ص، ث سر sar، صورت surat، ثابت
شام	šâm	(š) ش
قدیم	qadim	(q) ق، غ
غرور	qorur	

فهرست

سخنی با خواننده (۷)

نشانه‌های آوا نگاری (۹)

بخش یکم - خانه دایجون مدنی (۱۹)

محله یاقله خانه سازی (۲۶)، خانه دایجون مدنی (۲۹)، در خانه (۳۱)، هشتی و دالان (۳۳)، حیاط (۳۴)، مستراح (۳۵)، زیرزمین (۳۶)، داربست مو (۳۹)، آشپزخانه (۳۹)، حوانج خانه (۴۲)، ساختمان و اتاق‌ها (۴۶)، عمارت خلوت (۴۹)، بالاخانه (۵۰)، پشتبام (۵۱)

زندگی در خانه دایجون مدنی، و محله یاقله (۵۵)

بارداری و زایمان (۵۶)، مراسم نامگذاری (۵۹)، صبح (۶۱)، ناشتایی (۶۵)، جارو کردن (۷۰)، پیش از ظهر آقا (۷۲)، پیش از ظهر مادر و نوزاد (۷۴)، پیش از ظهر مادر و بچه (۷۹)، پیش از ظهر بچه‌ها (۹۱)، بازی‌های کودکانه (۱۰۱)، تنقلات بچه‌ها (۱۰۷)، کار (۱۱۰)، شراب کهنه (۱۱۴)، باغ شهرستان (۱۱۵)، بیماری و طبابت (۱۱۶)، ملایعقوب (۱۲۷)، لباس نو (۱۳۱)، اُرسی نو (۱۳۴)، سینما (۱۳۶)، کوه صفه (۱۳۸)، گردش خارج از شهر (۱۴۰)، زندگی در محله (۱۴۲)، پیش از ظهر خانم دانی (۱۴۵)، گرمابه گلی (۱۵۱)، پیش از ظهر خانه (۱۵۸)، عروسی (۱۶۰)، رخت شویی (۱۶۲)، تلفن (۱۶۳)، آداب خلا رفتن (۱۶۵)، حیوانات خانگی (۱۷۰)، پیش از ظهر سکنه سلطان (۱۷۶)، پیش از ظهر عمو حیدر (۱۸۱)، آب و چاه (۱۸۶)، ناهار (۱۸۹)، جناغ شکستن (۲۰۱)، بریان (۲۰۲)، بعد از ظهر خانه (۲۰۵)، عصر خانه (۲۰۸)، روضه خوانی (۲۱۴)، شام و شب (۲۱۷)، خواب شب (۲۲۰)

بخش دوم - نام‌ها و نسبت‌ها (۲۲۹)

نام کوچک نام‌های جدید (۲۲۲)، نام‌های خانگی (۲۲۳)، گزینش نام کوچک (۲۳۴)، نام گذاری به تبع نام اجداد (۲۳۵)، نام گذاری به تبع مناسبت‌ها (۲۳۶)، نام گذاری به تبع حوادث (۲۳۶)، تغییر و تعویض نام کوچک (۲۳۷)، نحوه تلفظ نام کوچک (۲۳۷) جانشین شدن حروف در نام‌ها (۲۴۳)، مخفف کردن و تصغیر نام‌ها (۲۴۳)، تحجیب و تحقیر در نام‌ها (۲۴۴)

نام خانوادگی گزینش نام خانوادگی (۲۴۸)، نام‌های خانوادگی خاص (۲۵۰)، تغییر نام خانوادگی (۲۵۰)، نحوه ذکر نام کوچک و خانوادگی (۲۵۱)

عناوین و القاب (۲۵۵) القاب حرفه‌ای (۲۶۷)

القاب و شهرت‌های محلی (۲۶۷) ترکیب القاب (۲۶۸)

نسبت‌های خانوادگی (۲۷۴)

نام‌ها و عناوین سببی و نسبی (۲۸۰)

عناوین عام و گروهی (۲۸۵)

عناوین قومی و خانوادگی (۲۸۸)

بخش سوم - گفت‌وگو (۲۹۱)

گفت‌وگوی نخستین (۲۹۳)

گفت‌وگوهای روزمره (۲۹۵)

دیدار و گفت‌وگوی آقایان (۲۹۹)

گفت‌وگوی «آقایون» (۳۰۲)

گفت‌وگوهای یک دیدنی (۳۰۵)

یک گفت‌وگوی دوستانه، یکی به دو کردن (۳۱۳)، ناسزاگویی (۳۱۷)، رجزخوانی (۳۱۹)، تهدیدات جدی (۳۲۱)

نکته‌سنجی و حاضر جوابی (۳۲۲)

مبادلات کلامی (۳۲۹)

خطاب‌ها خانگی (۳۳۹)، دوستانه (۳۴۰)، عام (۳۴۳)، کودکانه (۳۴۷)

مقولات خاص در گفت‌وگو ابراز اخلاص (۳۴۸)، ابراز اطاعت (۳۴۹)، استعانت (۳۵۰)، استعجاب (۳۵۰)،

اشاره به خود (۳۵۱)، پیش درآمد سخن (۳۵۲)، پوزشخواهی (۳۵۳)، تشبیهات (۳۵۵)، تعارفات (۳۶۲)،

تعیین ارزش و قابلیت‌ها (۳۶۳)، تعیین صلاحیت و تناسب (۳۶۴)، توجه و تأیید خواستن (۳۶۴)،

خواهش‌ها و دعاها (۳۶۵)، دعای خیر (۳۶۷)، رنگ‌آمیزی محاوره (۳۶۸)، سیاست‌گذاری (۳۶۹)، سرزنش

(۳۶۹)، عبارات پیشگفت (۳۷۰)، قربان صدقه رفتن (۳۷۶)، قسم‌ها (۳۷۷)، مفاهیم «خب» (۳۷۹)،

مفاهیم «بفرمایید» (۳۸۰)، مفاهیم «بله» (۳۸۱)، مفاهیم «قال» (۳۸۴)، مفاهیم «نقل» (۳۸۴)،

ناسزاها (۳۸۶)، نفرین‌ها (۳۹۰)، هشدارها (۳۹۲)

قیود و سایر ادات در محاوره (۳۹۳)

واژگان ربط و جمع و ضمائر (۳۹۹)

واژگان و عبارات پرسشی (۴۰۶)

واژگان رایج در گفت‌وگوی روزمره (۴۱۰)

واژگان و ادات صوتی (۴۲۶)

نام‌های اصوات آب و مایعات (۴۳۵)، انسانی (۴۳۶)، برخورد اجسام (۴۳۷)، تدخین (۴۳۸)، تحرکات انسانی

(۴۳۹)، حیوانی (۴۳۹)، خندیدن (۴۴۰)، دهانی (۴۴۱)، سخن‌گویی (۴۴۱)، گریستن (۴۴۲)،

وسائل و اشیاء (۴۴۳)

مضامین و محتوای گفتار پرگویی (۴۴۵)، سخن گفتن (۴۴۶)، سخن را کوتاه کردن (۴۴۹)، سخن

نگفتن (۴۴۹)، گزافه‌گویی (۴۵۰)، مجادله کلامی (۴۵۰)، مخالف خوانی (۴۵۱)، نجوا

کردن (۴۵۲)، متلک گفتن (۴۵۲)، نسنجیده گویی (۴۵۲)، وادار به سکوت کردن (۴۵۴)،
یاوه گویی (۴۵۵)

عبارات و جملات رایج در محاوره امثال و حکم (۴۵۷)، باورها (۴۶۷)، حکمت عامیانه (۴۷۰)، جملات
خطابی (۴۸۶)، جملات بیانی (۴۹۹)

بخش چهارم - واژگان و افعال (۵۰۷)

آب و هوا آسمان (۵۰۹)، برف و باران (۵۰۹)، هوای سرد (۵۱۱)، هوای گرم (۵۱۱)، هوای نمناک (۵۱۲)، زمین و
گیاه (۵۱۲)

احجام و فضاها اندازه احجام (۵۱۴)، سطوح احجام (۵۱۴)، زوائد احجام (۵۱۵)، توصیف فضاها (۵۱۶)
اسکناس و سکه ها اسکناس در گذشته نزدیک (۵۱۶)، سکه های بهادار قدیمی (۵۱۷)، سکه های کم
بهای قدیمی (۵۱۸)، سکه ها در گذشته نزدیک (۵۱۸)

اصفهان اماکن و ساکت و سازهای شهر (۵۱۹)، محلات شهر (۵۲۵)، روستاها، بخش ها، بلوک ها، و شهرهای
دور و نزدیک (۵۲۷)

اعداد و شمارش اعداد (۵۳۰)، رتبه اعداد (۵۳۱)، شمارش اولویت ها (۵۳۱)، شمارش تعداد (۵۳۱)،
شمارش نوبت (۵۳۴)

الوان و رنگ ها (۵۳۶)

اماکن مکان ها (۵۳۸)، مسیر و جاده (۵۳۹)، وسعت مکان ها (۵۴۰)، فواصل دور (۵۴۱)، فواصل نزدیک
(۵۴۱)، جهات (۵۴۳)

اوزان و مقادیر اوزان و مقادیر قدیم (۵۴۳)، اوزان آب و مایعات (۵۴۴)، اوزان مواد خوراکی (۵۴۶)، اوزان
اجسام (۵۵۱)، مقادیر زیاد (۵۵۱)، مقادیر کم (۵۵۲)، مقادیر نسبی (۵۵۳)

اوقات و زمان پگاه (۵۵۳)، روز هنگام (۵۵۵)، روزها (۵۵۵)، غروب (۵۵۵)، شب هنگام (۵۵۶)، شبها
(۵۵۷)، ساعت (۵۵۷)، هفته (۵۵۷)، روزهای هفته (۵۵۷)، مناسبت ها (۵۵۸)، برج (۵۵۸)،
ماه (۵۵۸)، سال ها (۵۵۹)، فصول (۵۵۹)، محدوده های زمانی (۵۶۰)، زمان آینده (۵۶۲)،
زمان کنونی (۵۶۳)، زمان گذشته تاحال (۵۶۴)، زمان های گذشته دور و نزدیک (۵۶۵)

بچه ها آرام بخش ها (۵۶۷)، اسباب بازی ها (۵۶۷)، بازی های کودک (۵۶۸)

بدن آدمی از سرتاپا (۵۶۹)، سر (۵۶۹)، مو (۵۶۹)، چشم (۵۷۱)، بینی (۵۷۲)، لب و دهان و گلو
(۵۷۲)، چانه (۵۷۲)، صورت و ظاهر (۵۷۴)، گریبان و گردن (۵۷۶)، شانه و پشت (۵۷۶)،
سینه و پستان (۵۷۷)، شکم و پهلوها (۵۷۷)، ناحیه تناسلی (۵۷۹)، ناحیه سرین (۵۷۹)،
فضولات انسانی (۵۸۱)، دست (۵۸۱)، ران و پا (۵۸۲)

پای ابزار (۵۸۳)

پرند و حیوان و جانور اصطلاحات پیرامونی (۵۸۵)، پرندگان و ماکیان (۵۸۶)، حیوانات اهلی و وحشی
(۵۸۶)، حشرات و جانوران پرند و خزنده (۵۸۷)، فضولات حیوانی (۵۸۹)

پوشاک و پوشش‌ها ابزار خیاطی و بافندگی (۵۹۰)، اندازه پارچه، پنبه، نخ (۵۹۰)، اقسام پارچه‌ها (۵۹۱)، انواع پارچه‌ها (۵۹۲)، بخش‌های لباس (۵۹۳)، پوشش‌های زنان (۵۹۳)، دور ریزهای خیاطی (۵۹۴)، رخت نوزاد و کودک (۵۹۴)، رخت و پوشش‌ها (۵۹۵)، رخت‌های قدیم (۵۹۶)، کلاه مردان (۵۹۶)

پوشش و فرش اتاق (۵۹۷)

حرفه‌ها و پیشه‌ها پزشک و پیراپزشک (۵۹۸)، پیشه‌وران هنرمند (۵۹۹)، پیشه‌های زنانه (۵۹۹) حمامی‌ها (۶۰۰)، خدمتکاران خانه (۶۰۰)، روحانیون (۶۰۱)، سرایدارها (۶۰۱)، صاحبان حرف غذایی (۶۰۱)، کارمندان (۶۰۳) کارگران امور ساختمانی (۶۰۳)، کفش‌دوزها (۶۰۴)، متصدیان حمل و نقل (۶۰۴)، مشاغل دیگر (۶۰۶)

حمل و نقل وسائط حمل و نقل (۶۰۸)، لوازم وسائط نقلیه (۶۰۸)

خانه و زندگی ابزار روشنایی (۶۰۹)، اثاثیه زندگی (۶۱۰)، اسباب خانه (۶۱۱)، اسباب دفع جانوران (۶۱۳)، بساط جایی (۶۱۳)، ظروف (۶۱۴)، گردهای ظرفشویی (۶۱۵)، لوازم آشپزخانه (۶۱۵)، لوازم حوانج‌خانه (۶۱۶)، لوازم سفره (۶۱۸)، لوازم سوخت (۶۲۰)، وسائل باغبانی (۶۲۱)

خانه و ساختمان اتاق‌ها و مکان‌ها (۶۲۲)، پشتیبان (۶۲۴)، چاه و آب (۶۲۴)، حیاط (۶۲۵)، دالان و هشتی (۶۲۶)، درها (۶۲۶)، ساختار و مصالح (۶۲۷)، فضاهای ساختمان (۶۳۰)

خواب ابزار (۶۳۱)

خوراک‌ها و خوردنی‌ها آب و مایعات (۶۳۲)، آش‌ها و شله‌ها (۶۳۳)، ادویه‌جات (۶۳۴)، انواع و کمیت خوراک‌ها (۶۳۴)، اوصاف و مزه خوراک‌ها (۶۳۵)، پلوه‌ها (۶۳۶)، تخم مرغ (۶۳۶)، چلو و غذاهای برنجی (۶۳۶)، خشکبار و تنقلات (۶۳۷)، خوراک بیمار (۶۳۸)، خوراک‌ها (۶۳۹)، خوراک‌های کوچک (حاضری) (۶۴۱)، خورش‌ها (۶۴۱)، سبزیجات و گیاهان خوراکی (۶۴۲)، شیرینی‌های اصفهان (۶۴۳)، شیرینی‌های بجه‌ها (۶۴۴)، شیرینی جایی (۶۴۴)، شیرینی‌های دیگر (۶۴۵)، صیفی‌جات و محصولات زمینی (۶۴۵)، گوشت‌ها (۶۴۶)، لبنیات (۶۴۷)، میوه‌ها (۶۴۷)، نان (۶۴۹)، نمک (۶۴۹)

دخانیات (۶۴۹)

گرمابه اسباب گرمابه (۶۵۰)، پوشاک گرمابه (۶۵۱)

نوشت ابزار (۶۵۱)

واژگان کردار و ظواهر انسانی ازکارافتاده و ناتوان (۶۵۳)، برهنه (۶۵۳)، بلند قامت (۶۵۳)، بی‌حال و وارفته (۶۵۴)، جوان و پیر (۶۵۵)، چاق (۶۵۷)، زیبا و دوست‌داشتنی (۶۵۷)، ضعیف‌جته و نحیف (۶۵۸)، کوتاه و کوچک (۶۵۹)، لاغر (۶۶۰)، هیکلمند (۶۶۰)

واژگان و افعال کنش و کردار انسانی آتش گیراندن (۶۶۲)، آرایش کردن (۶۶۳)، آشامیدن (۶۶۴)، آمدن (۶۶۴)، آوردن (۶۶۵)، ادای فریضه (۶۶۵)، ازدواج کردن (۶۶۷)، استخاره با تسبیح (۶۶۸)، استراحت کردن (۶۶۸)، اصطلاحات بازی‌های کودکانه (۶۶۹)، اصطلاحات مالی و بازاری (۶۷۰)، اضافه کردن (۶۷۳)، افتادن (۶۷۳)، الفاظ و کارهای کودکانه (۶۷۳)، انباشتن (۶۷۴)، اندازه گیری (۶۷۵)، ایستادن (۶۷۶)، ایستائیدن (۶۷۶)، بارداری و زایمان (۶۷۷)، بازی با شیرخوار (۶۷۹)، برآمده شدن (۶۷۹)، بالغ شدن (۶۸۰)، بدهی داشتن (۶۸۰)، برخاستن (۶۸۱)، برخیزاندن (۶۸۲)، بردن (۶۸۲)، بریدن (۶۸۲)،

بستن (۶۸۲)، بوییدن (۶۸۳)، بهیود یافتن (۶۸۳)، به کارگماشتن (۶۸۴)، بیرون زدن (۶۸۵)، بیمار شدن (۶۸۵)، بیماری‌ها (۶۸۶)، پاره کردن (۶۸۹)، پختن (۶۹۰)، پختن و خراب شدن غذا (۶۹۰)، پراندن (۶۹۲)، پرسه زدن (۶۹۲)، پرمدهایی و سروصدا کردن (۶۹۳)، پر و زیاد بودن (۶۹۳)، پریدن و جهیدن (۶۹۴)، پشت سرهم بودن (۶۹۵)، پنهان شدن (۶۹۵)، پوشاندن و پوشیدن (۶۹۵)، پوشیدن و مهیا شدن (۶۹۶)، پیچاندن (۶۹۶)، پیش انداختن و بردن (۶۹۷)، تپاندن و تپیدن (۶۹۸)، ترکاندن و ترکیدن (۶۹۸)، تروخیس شدن (۶۹۸)، تکان خوردن (۶۹۹)، تکان دادن (۷۰۰)، تکه کردن و تراشیدن (۷۰۰)، تلنگ در رفتن (۷۰۱)، جا ماندن (۷۰۲)، جذب شدن (۷۰۲)، جست‌وجو کردن (۷۰۲)، جمع کردن، گردآوردن (۷۰۳)، جنجال و شلوغ کردن (۷۰۳)، چانه زدن (۷۰۳)، چپاندن و چپیدن (۷۰۴)، حرکات آرام (۷۰۴)، حرکات ایذایی (۷۰۵)، حرکات پرشتاب (۷۰۸)، حرکات شادمانه (۷۱۱)، حمل کردن (۷۱۲)، خرج‌بی‌هوده کردن (۷۱۲)، خرید و فروش (۷۱۳)، خسته شدن (۷۱۵)، خوابیدن (۷۱۶)، خوراک خوردن (۷۱۷)، دادزدن و فریاد کشیدن (۷۲۰)، دارایی و تمکن مالی (۷۲۱)، درآمد داشتن (۷۲۳)، درگیری و زد و خورد کردن (۷۲۴)، درمان آسبه و زخم (۷۲۵)، درمان اسهال و یبوست (۷۲۵)، درمان‌های جسمی (۷۲۵)، درمان‌های روانی (۷۲۶)، درمان سردی و گرمی (۷۲۷)، درمان سینه‌درد (۷۲۸)، درمان‌های مسکن و محرک (۷۲۹)، درهم ریختن (۷۲۹)، دکانداری (۷۳۰)، دواندن (۷۳۰)، دویدن (۷۳۰)، دوخت و دوز (۷۳۱)، راندگی کردن (۷۳۲)، راندگی و مشکلات آن (۷۳۳)، راه رفتن (۷۳۴)، رفتن (۷۳۶)، زندان رفتن (۷۳۶)، زیاد خوراندن (۷۳۷)، زیاده‌روی داشتنی بودن (۷۳۷)، سخت بودن (۷۳۸)، سر خوردن (۷۳۸)، سرریز کردن، لبریز شدن (۷۳۸)، شباهت داشتن (۷۳۸)، شست و شو (۷۴۰)، شکست مالی خوردن (۷۴۱)، شکستن (۷۴۲)، غلطاندن (۷۴۳)، فرار کردن (۷۴۴)، فرستادن (۷۴۴)، فرو ریختن، ریزش کردن (۷۴۵)، فشار دادن، فشرده بودن (۷۴۵)، کار کردن (۷۴۶)، کار نکردن از روی تنبلی (۷۴۷)، کار نکردن از روی قناعت (۷۴۷)، کردارهای جنسی (۷۴۹)، کمین کشیدن (۷۵۱)، کندن، کنده شدن (۷۵۱)، کوبیدن (۷۵۱)، گران تمام شدن (۷۵۲)، گردش کردن و گشتن (۷۵۲)، گریه و زاری کردن (۷۵۳)، مالیدن، مالاندن (۷۵۴)، مخلوط کردن، آمیختن (۷۵۴)، مدرسه رفتن (۷۵۵)، مراقبت از کودک (۷۵۷)، مردن (۷۵۷)، مرغوبیت کالا (۷۶۲)، مشاجره کردن (۷۶۳)، موفق شدن (۷۶۴)، ناسزا گفتن (۷۶۵)، نشاندن، نشانیدن (۷۶۵)، نشانه‌های پوستی بیماری (۷۶۶)، نشانه‌های عضوی و عمومی بیماری (۷۶۷)، نشستن (۷۷۳)، نظافت کردن (۷۷۵)، نگاه کردن (۷۷۵)، نگاه کردن و تاریک بینی (۷۷۶)، نگاه کردن و پاییدن (۷۷۷)، نگهداری کردن (۷۷۸)، هدیه دادن (۷۷۸)، همجنس بازی (۷۷۸)، یافتن، پیدا کردن (۷۸۰)

واژگان منش و باطن انسانی
از خودراضی و نتر (۷۸۲)، ابله و ساده لوح (۷۸۲)، اصیل (۷۸۴)،
بدجنس و زیرک و زرنگ (۷۸۴)، بدجنس و نادرست (۷۸۴)، بدنام و بدکاره (۷۸۶)، بی‌اعتقاد (۷۸۶)،
بی‌انضباط و کیف (۷۸۷)، بی‌پول (۷۸۷)، بی‌حیا و دریده (۷۸۸)، بی‌عرضه (۷۸۹)، بی‌قید و بی‌بندوبار (۷۸۹)،
بهبانگیر و غرغرو (۷۹۰)، پولدار (۷۹۰)، تنبل و بی‌حال (۷۹۱)، چشم‌ناپاک (۷۹۱)، حراف و متفاخر (۷۹۱)،
دیوانه (۷۹۲)، سبک و متظاهر (۷۹۲)، شرور و لات (۷۹۳)، شوخ و مزاح (۷۹۳)، شورچشم (۷۹۳)،
شیطان (۷۹۴)، طمع‌کار و ممسک (۷۹۴)، فرومایه و بی‌اصالت (۷۹۴)، فهمیده و درستکار (۷۹۵)،
لجیاز و یک‌دنده (۷۹۵)، لوس و بی‌مزه (۷۹۶)، متشخص و معنوی (۷۹۷)، متکبر (۷۹۷)، مزاحم و فضول (۷۹۸)،
منفعل (۷۹۸)، موقر و محترم (۷۹۹)، ناسازگار (۷۹۹)، ناشایسته و فرومایه (۸۰۰)، هرزه و پر رو (۸۰۱)

واژگان و افعال منش و رفتار انسانی آبروداری (۸۰۱)، آرامش یافتن (۸۰۲)، آشفته‌گی و بی‌نظمی (۸۰۳)، احتیاط کردن (۸۰۴)، اخم کردن، قیافه تلخ گرفتن (۸۰۵)، از حد گذشتن (۸۰۶)، از سر باز کردن، رفع مزاحمت (۸۰۶)، اسراف و حیف کردن (۸۰۷)، اشتباه کردن (۸۰۸)، اعتقادات (۸۰۸)، اعتنای فرصت (۸۰۹)، افاده فروختن و عشوہ کردن (۸۰۹)، افاده کردن و خود را گرفتن (۸۱۰)، افترا زدن (۸۱۱)، افتضاح کردن (۸۱۲)، افسرده و اندوهگین بودن (۸۱۳)، التفات و محبت کردن (۸۱۵)، التماس کردن (۸۱۵)، امانت دادن (۸۱۶)، انتخاب کردن، در نظر گرفتن (۸۱۶)، انجام دادن کار (۸۱۶)، انصراف، پشیمان شدن (۸۱۷)، ایجاد مزاحمت کردن (۸۱۷)، بازیچه کردن (۸۱۸)، بخت داشتن و بداقبالی (۸۱۹)، بدخلق کردن (۸۲۰)، بد رفتاری (۸۲۱)، بدگذراندن (۸۲۱)، بدگمان شدن (۸۲۲)، برتر بودن (۸۲۲)، بویدن واقعه (۸۲۲)، بهانه‌جویی کردن (۸۲۴)، بهانه گرفتن و نق زدن (۸۲۵)، به‌ستوه آمدن، جان بر لب رسیدن (۸۲۶)، به‌ستوه آوردن، جان بر لب رساندن (۸۲۷)، بی اعتبار شدن (۸۲۹)، بی‌اعتنایی، اهمیت ندادن (۸۲۹)، بی‌کار کردن (۸۳۰)، پایان دادن (۸۳۱)، پایان گرفتن (۸۳۲)، پریشانی و نگرانی (۸۳۲)، پشیمانی کردن (۸۳۳)، پنهان کاری (۸۳۴)، تبانی و پندوبست کردن (۸۳۵)، تحریک و اغوا کردن (۸۳۵)، تخمین زدن، برآورد کردن (۸۳۶)، تردید و تامل کردن (۸۳۶)، تردید و تامل کردن (۸۳۷)، ترساندن و تهدید کردن (۸۳۸)، ترساندن کودک از (۸۳۹)، ترسیدن (۸۴۰)، ترسیدن و عقب نشستن (۸۴۱)، ترسیدن و ملاحظه کردن (۸۴۲)، ترسیدن و یکه خوردن (۸۴۲)، تسلیم بودن (۸۴۲)، تشریفات قائل شدن (۸۴۳)، تملق و فروتنی کردن (۸۴۴)، تغییر و دگرگونی تصمیم (۸۴۴)، تغییر و دگرگونی حال (۸۴۵)، تقلب کردن در جنس (۸۴۶)، تمنای شرمگینانه (۸۴۷)، تناسب داشتن (۸۴۷)، تیغ زدن (۸۴۸)، ثبات و مقبولیت داشتن (۸۴۹)، جدی بودن (۸۴۹)، چاپلوسی کردن (۸۵۰)، چاره‌جویی و تقلا کردن (۸۵۱)، حیرت و تعجب کردن (۸۵۱)، خساست کردن (۸۵۳)، خشمگین شدن (۸۵۳)، خوش بودن و کیف کردن (۸۵۵)، خوشحال شدن (۸۵۶)، خوش خلق بودن (۸۵۶)، خوشمزگی و بیمزگی کردن (۸۵۷)، خوش یمن بودن (۸۵۸)، خیط و بور شدن (۸۵۹)، دانستن و فهمیدن (۸۶۰)، در محذور ماندن، رودربایستی کردن (۸۶۱)، دزدی کردن (۸۶۳)، دستور دادن (۸۶۴)، دسیسه چینی و توطئه (۸۶۴)، دلسرد شدن (۸۶۶)، رسوا شدن (۸۶۶)، رشوه‌خواری (۸۶۶)، زبان درازی و پرویی (۸۶۸)، زیر قول زدن (۸۶۸)، سرگردان و دربره‌در شدن (۸۶۹)، سروسامان بخشیدن (۸۷۰)، سستی کردن (۸۷۰)، سفارش کردن (۸۷۱)، سماجت کردن (۸۷۱)، سنجیدن (۸۷۳)، شروع کردن (۸۷۳)، شماتت کردن (۸۷۴)، شور چشم بودن (۸۷۴)، شیطنتهای کودکان (۸۷۵)، صبر کردن (۸۷۵)، صرفه‌جویی کردن (۸۷۵)، صرفه داشتن (۸۷۶)، طعنه زدن، کنایه زدن (۸۷۶)، طفره رفتن (۸۷۷)، عیب و ایراد گرفتن (۸۷۷)، فخر فروختن (۸۷۸)، فضولی و مداخله کردن (۸۷۹)، فضولی و شیطنت کردن (۸۸۰)، فهماندن، مجاب کردن (۸۸۰)، قالب کردن و جازدن (۸۸۱)، قهر کردن (۸۸۲)، کلاهبرداری و اغفال کردن (۸۸۳)، کمک کردن (۸۸۴)، گرفتاری و به‌دردسر افتادن (۸۸۵)، گره خوردن کارها (۸۸۷)، گذران زندگی (۸۸۷)، گول زدن (۸۸۸)، لاپوشانی کردن (۸۸۹)، لاف زدن (۸۹۰)، لج و تلافی کردن (۸۹۰)، متلک گفتن (۸۹۱)، مخالفت کردن (۸۹۱)، مراقبت، اداره کردن (۸۹۱)، مراودات دوستانه (۸۹۲)، مسامحه کردن (۸۹۳)، مسخره بازی کردن (۸۹۴)، مسخره کردن (۸۹۴)، مشتاق بودن (۸۹۶)، مشهور شدن (۸۹۸)، معطل و معوق گذاشتن (۸۹۸)، مقابله کردن، به چالش کشیدن (۸۹۹)، مناسب بودن (۹۰۰)، میل داشتن (۹۰۱)، ندانستن و نفهمیدن (۹۰۲)، ننگ و سرشکستگی (۹۰۲)، وادار کردن (۹۰۳)

تصاویر (۹۰۵)

منابع کتاب (۹۴۵)

سپاسگزاری (۹۴۷)

www.ketab.ir